

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . 5— " " "
četrt leta . . . 2:50 " "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 " "
" " " trikrat . . . 10 " "
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Zaveza avstr. jugosl. učiteljskih društev.

Program XXII. glavne skupščine

Zaveze avstr. jugosl. učiteljskih društev

dne 6. in 7. avgusta 1910 v Rudolfovom.

I. V soboto, dne 6. avgusta.

1. Ob 1/2 2. uri popoldne seja upravnega odbora v Čitalnici.

Dnevni red:

- Poročilo o delovanju vodstva Zaveze;
- določitev poročil za delegacijo;
- predlogi in nasveti.

2. Ob 3. uri popoldne zborovanje delegacije v Čitalniški dvorani.

Dnevni red:

- Predsednik otvori zborovanje;
- legitimiranje delegatov in delegatkinj;
- tajnikovo poročilo o delovanju Zaveze in Zavezinih društev;
- poročila o Zavezinih listih: 1. poročilo o „Učiteljskem Tovarišu“, 2. o „Potopniku“, 3. o „Zvončku“;
- blagajnikovo poročilo;
- poročilo računskih pregledovalcev za l. 1909. (§ 15. posl. reda);
- volitev treh pregledovalcev računov (§ 15. posl. reda);
- določitev letnih doneskov Zavezinih članov (§ 7. lit. a Zav. pravil);
- določitev vzporeda za glavno zborovanje (§ 24. Zav. pravil);

- določitev časa prihodnji XXIII. glavni skupščini Zaveze (§ 22. Zav. pravil);
- volitev I. tajnika za dobo dveh let (§ 24. Zav. pravil);
- predlogi in nasveti.

3. Zvečer zabaven večer na Tučkovem vrtu.

II. V nedeljo, dne 7. avgusta.

1. Ob 9. uri popoldne občni zbor društva „Jubilejska samopomoč“ v Čitalniški dvorani po običajnem dnevnem redu. Prosimo člane, da se udeležijo občnega zbora v mnogobrojnem številu!

2. Ob 10. uri popoldne:

Glavno zborovanje

v Čitalniški dvorani po dnevnem redu, ki ga določi Zavezina delegacija.

3. Ob 1. uri banket pri Tučku.

4. Po banketu izlet na Grm, kjer si ogledajo udeleženci deželno kmetijsko šolo.

Za glavno zborovanje so zglazene sledeče teme:

- Masaryk-pedagog. Poročevalec iur. Radovan Krivic.
- Narodno-obrambno delo slovenskega učiteljstva. Poročevalec Anton Pesek.
- § 1. državnega šolskega zakona. Poročevalec Eng. Gangl.
- Poročilo o „Učiteljski bolniški blagajni“. Poročevalec Jakob Dimnik.

Vodstvo Zaveze:

II. tajnica:

Iva Sabadinova.

Predsednik:

L. Jelenc.

Slovenskim učiteljem in učiteljicam!

C. kr. dež. šol. svet štajerski je na tozadevno vlogo Zveze slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem vse okrajne šolske svete na Spodnjem Štajerskem pooblastil, da smejo vsem onim učiteljem in učiteljicam, ki se nameravajo udeležiti letošnje Zavezine skupščine v Novem mestu, dovoliti potrebni dopust.

Shod slovanskega učiteljstva v Krakovem.

Od komiteja „Zjazd slowiańskiego nauczycielstwa Kraków — 1910“ sem prejel to-le obvestilo:

Shod slovanskega učiteljstva, ki bi se moral vršiti v Krakovem od 10. do 14. avgusta t. l., se odlaga iz raznih vzrokov, ki nanje komité nima vpliva.

Shod se torej ne vrši. — Denar, ki je bil s priglaskom doposlan, se vsakemu vrne.

Kdaj in kje se vrši občni zbor Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji, javim čimprej učiteljskim organizacijam, ki so združene v zvezi, oziroma njih delegatom.

M. Hajný, tajnik Z. S. U. v A.

Abiturienti iz l. 1885.!

Tovariši! Četrtoletja je dolga doba v kratkem in trudapolnem učiteljskem življenju. Mnogokaj se spremeni v dolgih letih in marsikoga, ki je z nami pred 25 leti še vesel prepeval, krije hladna zemlja. Nam pa, kar nas je ostalo v neenakem boju za obstanek, je starost zarezala v lice svoj „memento mori“. Marsikdo je klonil z duhom, ostavil vzvišene, svete vzore in se zapodil v vrtnice, kjer se vse bori, vse tekmuje v boju za — ljubi kruhek. In Vi tovariši, ki ste ostali zvesti nekdanjim vzorom, ki Vas ni uklonila sovražna sapa klerikalizma ali c. kr. mlačnosti, Vi se torej zberite po 25 letih, da zopet drug drugega zremo iz lica v lice, da si bratski stisnemo desnico. Vi tovariši torej pridite, da Vas vidimo in Vam čestitamo — junakom, ki jih ni upognila „ne pekla ne moč neba“.

Naša dična „Zaveza“ zboruje letos 6. in 7. avgusta v Novem mestu. Kje naj iščemo lepše prilike za sestanek kakor tukaj v krogu starejših in mlajših prijateljev, v krogu naših tovarišic, svoji med svojimi!

Zato pa, tovariši s Kranjskega, Vi Primorci, ki ste svoje dni v maloslavnem [Kopru] preživeli grenke dneve svojih študij, Vi prijatelji z zelene Štajerske, pridite, da se spoznamo in razodenemo bratski svojo radost in boleost iz 25 let napornega dela. In vi Hrvatje tam iz kršne Istre, pridite in pokažite, da je že davno kri in meso naše slovensko hrvaško zedinjenje. Kri ni voda. Slovenec in Hrvat sta rodna brata. — Vi, ki bijete neizprosno boj na dve fronti, tovariši in vrstniki, iz tožnega Koro-

LISTEK.

Maks Ivanetič.

Umrli je torej ta nemirni tovariš, umrl vkljub svoji močni naturi, vkljub svojemu koleričnemu temperamentu! Ali naj mar jaz opišem njegovo življenje, življenje nestalno, življenje burno, izpremenljivo, polno borb in tožb in varanja brez konca in kraja? Pa kaj bi opisoval to, kar je Ivanetič sam pripovedoval tolikim in tolikim tovarišem, poslancem, vladnim možem in časopisom?! — Odkril je bil zdravilni studenec („Šičara“) v Bosni, kjer je služboval kot učitelj v dveh dobah, kupil dotično zemljo in živel v varljivi domišljiji in nadi, da bo posedel kdaj veliko zdravilišče, velike kopeli, krasne toplice — a ni šlo. Služboval je v mnogih krajih tudi na Kranjskem kot začasen, kot stalen, kot upokojen učitelj, kot suplent itd. V teh lastnostih je hotel imeti večkrat večje dohodke, kakor so mogle to šolske gosposke, ki jim je dal mnogo posla, po zakonih izračunati — a ni šlo. Iskal je rajni v kočevskih gozdih ob hrvaški meji, kjer je naposled kot suplent služboval, premog in našel ga je; a na dan spraviti ga — t. j. otvoriti premogokop, to pa ni šlo.

Toda o rajnikih „nil nisi bene“. —

Ivanetič je bil dovršil kot velik talent ljubljansko učiteljsko šolo že pred kakimi 37 ali 38 leti. Najprvo je služil menda v Kranju. Njegov kolerični temperament je bil kriv, da je svojega nadučitelja in nadzornika Kustra, ki je menda bil kot vladni mož premalo naroden ali kaj, pred kakimi 34 leti „raztrgal“

v „Slov. Narodu“. Ta je bil zaradi tega konfisciran. Ker je bil Ivanetič (a tudi jaz) kazenskih §§ nevešč, je poslal konfiscirani dopis še „Slov. učitelju“, naprednemu listu, ki je izhajal (1873—1877) v Ljutomeru in se tiskal v Mariboru. Zaradi priobčenja tega dopisa je prišel odgovorni urednik (neki stavec v Mariboru) pred porotnike. To se je Ivanetiču povedalo. Srčen in pošten, kakor je bil, se je javil sam kot dopisnik. S tem je bil rešil založnika lista („Učiteljsko društvo za Slovenski Štajer“, katerega predsednik sem bil jaz) in slavnatega ter pravega (mene) urednika iz velike zadrege. Pri porotni obravnavi v Celju (l. 1875. ali 1876.) se je Ivanetič hrabro zagovarjal. Čeravno je nemškutarski sodni predsednik Heinriche na porotnike neobjektivno vplival, češ: „Wir müssen ein Exempel schafften“, je bil vendar Ivanetič, ki je napravil s svojim nastopom aober vtisk, od porotnikov oproščen. To je bilo zanj dobro! Baš tako po volji je bilo slavnatemu uredniku, „Učit. društvu za slovenski Štajer“, ki bi bilo moralo v slučaju obsodbe šteti veliko novcev — iz svoje prazne blagajnice, in po volji je bilo tudi podpisane, ki postavlja iz hvaležnosti pokojnemu Ivanetiču s tem ta skromni spomenik.

I. Lapajne.

Cenjena šolska vodstva in krajne šolske svete prosimo, naj začno takoj naročiti šolske tiskovine, ker se pravočasna naročila lažje hitro in točno izvrše kakor pa naročila, ki se nakupičijo koncem počitnic.

Poseben vlak v Rudolfovo!

Na letošnjo Zavezino skupščino, ki se vrši dne 6. in 7. avgusta v Rudolfovom, se odpelje dne 6. avgusta zjutraj ob 10. uri z južnega kolodvora v Ljubljani

poseben vlak.

Vlak se ustavi tja in nazaj na postajah: Ljubljana-dolenjski kolodvor, Grosuplje, Št. Vid in Trebnje. Iz Rudolfovega odhaja vlak v nedeljo, dne 7. avgusta, ob 9. uri zvečer. Vlak odhaja iz Ljubljane tak čas, da imajo zvezo z njim tovariši in tovarišice s Kranjskega, Štajerskega, Koroškega in Primorskega. Udeleženci naj se priglase po dopisnicah t a k o j na naslov: Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani. — Tovariši, tovarišice, poslužite se posebnega vlaka, ki ga sedaj prvič priredi Zaveza za svojo skupščino, v najmnogobrojnem številu! Vzemite s seboj tudi prijatelje učiteljstva! Ceno vožnji zve vsak pred odhodom. Priglasite se t a k o j na navedeni naslov!

tana, pridite na naša prsa! Tu se ogrejte, tu nasrkajte novih moči za novi boj do zmage za naroda svobodo! Pridite vsi, in iz lica v lice se bomo poznali in naša radost bo brezkončna. 25 let boja je častita doba, in kdor je vztrajal v tej neenaki borbi, je junak.

Praznujmo torej 25 letnico svojega učiteljevanja letos v Novem mestu ob zborovanju našega skupnega parlamenta, naše „Zaveze“. „Zaveza“ reprezentuje zedinjeno Slovenijo v združenem učitelstvu; mi pa dokažimo, da smo, najsi en sam letnik — združeni, edini in zanesljivi borilci za nekdanje vzore — naše dične „Zaveze“ trden, nezrušen član.

Vse podrobnosti, ki bodo še potrebne, da nam ostane ta dan v prijetnem spominu, določimo pozneje, ko se snidemo in s prvimi pozdravi olajšamo dušo.

Tovariši abiturienti iz l. 1885.! V Novem mestu preštejemo svoje vrste! Na veselo snidenje!

Več tovarišev.

Pisarna odseka za reformo ljudske šole.

Prosimo dotičnike, ki imajo vprašalne pole že izpolnjene, pa nam jih še niso doposlali, da to store nemudoma. Jarše (Domžale), na željo smo poslali in upamo, da ste prejeli.

Iz devete dežele.

Te dni sem potoval po sorški dolini. Obiskal sem razne tovariše. Prilčno sem vstopil v neki vasi v Čitalnico. Tam sem našel na mizi več listov. Med temi so bili: „Soča“, „Slov. Narod“, „Edinost“, „Primorski list“, „Učit. Tov.“ in drugi.

Radoveden, kaj piše „Primorski list“, ga obračam na vse strani. Na prvi strani zagledam članek: „V. mednarodni Marijin kongres“. Pod člankom je podpis R. — Iz njega sem posnel, da se je vršil 18. t. m. v Solnogradu „V. mednarodni Marijin kongres“. — Kongresa so se udeležili tudi Slovenci. Med temi škofi: dr. Sedej iz Gorice, Jeglič iz Ljubljane in dr. Napotnik iz Maribora.

Vršili so se različni govori. N. pr. škof dr. Napotnik je obravnaval tvarino: „V era Marije — naš vzor“; škof Jeglič: „Čednosti Marijine — njih podlaga — vir in njih medsebojna zveza“. Poleg tega se je oglasil goriški nadškof dr. Sedej in je govoril navzočim Slovincem, spominjajoč se razmer na Goriškem, rekši, da se spominja „iz skrbečega in potrtega srca nezasišnih škandalov, kijih provzročuje liberalno učiteljstvo na Goriškem ne kaznovano.“ — — —* („Primorski list“ od dne 21. julija t. l., št. 59.) — Prejel sem se za glavo ter motril to izjavo. Mislil sem, kje so ti „škandali“, ki jih provzročuje liberalno učiteljstvo po Goriškem — ne kaznovano? Morda je to fata morgana g. nadškofa dr. Sedeja. — Zato bi rad doznal o teh ne kaznovanih škandalih liberalnih učiteljev na Goriškem, ki so ostali ne kaznovani. Znam da se učiteljstvo na Goriškem zaveda svojih dolžnosti; zato ima ono glede tega sedaj besedo. Tedaj na dan z resnico!

Radovednež.

Madjarska propaganda na Hrvaškem.

V Osjeku izhajajoči madjarski list „Szla-voniar magyar ujsag“ se bavi v nekem svojem članku z madjarskimi šolami, ki jih vzdržujejo državne železnice na Hrvaškem. Po oficialni statistiki je na teh šolah 3584 otrok, in sicer v Osjeku 559, Zagrebu 449, Vinkovcih 430, Brodu 413, Našicah 391, Mitrovici 310, Dalju 246, Dumi 238, Indiji 223, Zemunu 202, Komorski Moravici 83 in v Pletnici 31. Na teh 12 šolah poučuje skoro 100 učnih oseb. Če upoštevamo še šole, ki jih vzdržuje madjarsko društvo „Julian“, tedaj lahko spoznamo, kako se na Hrvaškem in v Slavoniji hrvaška deca raznarojuje.

* Za tem stavkom so v „Primorskem listu“ štiri pomišljaji. Psa.

Šolske potrebščine na Češkem za leto 1911.

Češki deželni odbor je razpravljal v svoji seji dne 27. t. m. o proračunu za leto 1911. glede rednih šolskih potrebščin. — V proračunu je stavljenih 43.213.570 K, torej za 600.083 K več kakor leta 1910. — Za učiteljski penzijski fond je sprejeta v proračunu vsota 5.160.000 K, torej za 617.000 K več nego za leto 1910.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana združba z omejenim jamstvom.

Promet do konca junija K 155.703.89.

Naznanilo. Kdor želi od zadrage kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2.2.—1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Istrsko učiteljstvo proti klerikalizmu.

V sredo, 20. tm. se je vršilo v Narodnem Domu v Trstu glavno letno zborovanje istrsko-hrvaške učiteljske „Narodne Prosvjete“. Tega zborovanja se je udeležilo okolo 100 učiteljev in učiteljic iz raznih krajev hrvaške Istre. Prihiti so pa tudi nekateri slovenski učitelji, med njimi deželni poslanec tov. Valentič, ki je hrvaške kolege pozdravil v imenu slovenskega učiteljskega društva.

Zborovanje je otvoril in navzoče pozdravil predsednik učiteljskega društva tov. Bačič, zahvaljujoč se na toliki udeležbi in vsestranskem zanimanju za to prevažno stanovsko društvo.

Po tem pozdravu je prišlo velezanimivo letno poročilo, med katerim so se vnele živahne razprave. Zaradi nekega dopisa v reškem „Novem Listu“ in nekaterih drugih hrvaških novinah, v katerem se je napadla istrske učitelje, češ, da so pristopili h katoliškemu društvu v Zagrebu, za kar da je baje delal odbor učiteljskega društva, se je vnela uprav burna debata.

K temu predmetu se je med drugimi prijavil k besedi tudi deželni poslanec istrski tov. Rajčič, ki je zborovalce s častno besedo zagotovil, da odbor učiteljskega društva ni nikdar deloval za pristop h katoliškemu društvu v Zagrebu, zakaj on kot odbornik bi bil moral o tem kaj vedeti. Tako kakor on o vsej tej insinaciji ne ve noben odbornik ničesar.

Zaradi te izjave tov. Rajčiča so se duhovi deloma pomirili in se je le obsodilo član-karja, v kolikor je dotični napadal učiteljski stan kot tak.

Tov. Rajčič je med občinim pritrditvjem nadalje izjavil, da ni res, kakor to namenoma trde (namreč klerikalni učitelji), da se hoče od strani učiteljskega ustanoviti v Istri novo politično strujo. Pač pa hočejo ravno oni — je nadaljeval govornik — ki to trde, uvesti v Istro klerikalizem, ki je od gotove strani naročen, edino z namenom, da bi napravili tam doli razdor med Slovani, a posebe še prepri in sovražstvo med učiteljstvom, kar bi bilo našim narodnim nasprotnikom dobrodošlo, da bi ribarili v motni vodi.

Ker se je od gotove strani predbacivalo, da delujejo nekateri učitelji proti veri, je govornik s sonornim glasom pozval navzoče, naj, kdor to ve, pokaže na onega učitelja ali učiteljico v Istri, ki deluje v smislu gornjega obdolženja, oziroma ki dela proti starim tradicijam.

Temu resnemu in moškemu pozivu se ni odzval nihče, pač pa so vsi navzoči ploskali in odobrvali ta energičen Rajčičev nastop na račun gotovih zakonitih obrekovalcev.

Nato je bil enoglasno sprejet predlog istega govornika, da se učiteljstvo Istre ne veže ne na levo nena-desno, pač pa da ostane zvesto svojemu dosedanjemu programu: delati na skupno korist za-tiranega naroda in učiteljskega stanu.

K besedi se je priglasil učitelj tov. Berkič, ki je govoril v radikalno-svobodomiseln-

narodnem smislu, energično pobijajoč gotove elemente, ki bi hoteli pod krinko „božjega imena“ zavesti med ljudstvo prepri in so-vraštvo.

To zborovanje ni velezanimivo samo za učiteljski stan, temveč za vso slovensko-hrvaško javnost, ker je namreč prineslo na dan dokaze, da se brezdomovinski klerikalizem hoče poslužiti tudi istrskih učiteljev v dosego svojega nečednega namena, da bi zanesli prepri in sovražstvo med istrske Slovane, ki še danes ječe pod jarmom naših narodnih sovragov.

Gotove poikupljene korifeje so hotele tudi v to učiteljsko društvo zanesti razkol, a hvala treznosti in rodoljubju tega učiteljskega — ta brezsrčna nakana se jim ni posrečila. Soglasen učiteljski sklep je jasno dokazal, da bo učiteljstvo z vsemi močmi odbijalo importiranje klerikalizma in s tem razkola v Istro.

Klerikalne korifeje so že menile, da bodo zagospodarile nad prevažnim tem učiteljskim društvom, ali pogoreli so popolnoma. Klerikalna struja ni prišla niti v poštev in skrbelo se bo, da tudi nikdar na površje ne pride.

Istrsko učiteljstvo je poklicano, da dela v tem smislu.

Opomba uredništva: Prišlo je torej do tega, kar smo mi trdili že l. 1905. ob Zavezini skupščini v Pulju. Veseli nas, da je tako!

K zadnjim srednješolskim imenovanjem.

Od septembra 1909. do zadnjih imenovanj z dne 3. julija je bilo razpisanih 181 mest na srednjih šolah, kamor so lahko opravičeno kompetirali slovenski prosilci, izprašani za nemški in slovenski očni jezik. Na posamezne stroke se razdeli omenjeno število sledeče: klasična filologija 42, moderna filologija 59, zgodovina in zemljepisje 19, matematika in fizika 29, prirodopis 18, telovadba 5, risanje 9. Od vseh razpisov odpade na kranjske srednje šole 14 mest, in sicer na slovenske 8, na nemške pa 6.

V tem terminu je bilo jako mnogo slovenskih prosilcev in so nekateri med njimi prosili tudi za službe izven Kranjske. Posamezna imenovanja so prišla med časom (na Kranjskem 3 za nemško gimnazijo v Ljubljani); z imenovanjem od 3. julija pa se je zasedlo 99 med gori navedenimi mesti, in od teh pri nas na slovenskih zavodih 4, na nemških 4.

V celem je bilo 238 imenovanj, ki se razdele tako-le: 81 profesorjev je bilo premeščenih na lastno prošnjo (Slovenci 4; na I. državno gimnazijo v Ljubljani dr. Jos. Debevec z gimnazije v Kranju, Jos. Reisner in Fr. Vadnjal z gimnazije v Novem mestu, na II. državno gimnazijo v Ljubljani: dr. Janko Lokar z gimnazije v Novem mestu), 16 provizoričnih gimnazijskih učiteljev je dobilo definitivna mesta (Slovenec 0), 116 suplentov je dobilo definitivna mesta (Slovenec 3: Anton Detela na gimnaziji v Kranju za ravnatelj, K. Kunc na realki v Ljubljani za gimnazijo v Novem mestu, dr. Ad. Pečovnik na gimnaziji v Mariboru za ravnatelj), 25 suplentov je dobilo provizorično mesto (Slovenec 1: dr. Fr. Kotnik na gimnaziji v Celovcu).

Značilno za Kranjsko deželo je pri teh imenovanjih, da je bilo razpisanih za slabo uspevajoči in umetno vzdržani nemški gimnaziji v Kočevju in v Ljubljani kar pet definitivnih mest, imenovanih je pa bilo v tem času 9 tujih definitivnih oseb. Na nemški gimnaziji v Kočevju 2 klas. filologa, dr. J. Ettl, suplent iz Bielic, in Lud. Schmid, suplent iz Moravske Ostrave, obadva z izpitom iz leta 1909., in drugi zgodovinar dr. H. Gröbl, suplent iz Weidenaua, z izpitom iz leta 1909. Na nemški gimnaziji v Ljubljani dva klas. filologa (H. Podrasek, prov. učitelj ravno tam z izpitom leta 1909, in J. Lob, suplent iz Solnograda, z izpitom l. 1908), drugi germanist (S. Schöppel, prov. učitelj ravnotam, z izpitom l. 1909.), dva zgodovinarja (dr. O. Jaucker, profesor na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, in dr. A. Fiegel, suplent z Dunaja z izpitom l. 1907.) in prirodopisec (dr. J. Bischof, suplent ravnotam, z izpitom l. 1907.).

Dobro označuje sedanje razmere v deželi tudi dejstvo, da imata navedeni dve slabo uspevajoči in še nepopolni nemški gimnaziji že po dva definitivna zgodovinarja, stara in dobro obiskana novomeška gimnazija pa le enega.

Ako uvažujemo navedena dejstva in pa veliko število domačih suplentov, ki so ravno-tako avstrijski državljani in imajo svoj izpit prav pred isto komisijo, uvidevamo, da se jih mora polastiti malodušnost, ko vidijo, kako se celo v najozi domovini, kjer jim je tekla zibel, protežira tuji živelj, ki ima pred njimi samo to prednost, da je prepojen z nemškim duhom.

Letna poročila.

Došla so nam naslednja letna poročila:

1. Letno poročilo I. mestne petrazredne deške ljudske šole, strokovne nadaljevalne šole za mehansko-tehniške obrti in trgovske gremialne nadaljevalne šole v Ljubljani.

Iz tega letnega poročila posnemamo naslednje:

Šola je imela pet razredov s šestimi paralel-kami. Na njej je nastavljenih 10 definitivnih učiteljev, katehet in stalni suplent. Tov. Pavčiča, ki je bil imenovan nadomestnim učiteljem na e. kr. deški vadnici v Ljubljani, je nadomeščal tov. Stanko Cepuder. Šoli je bila pridružena tudi brezplačna pomožna učiteljica Angela Kokaljeva. Šolska knjižnica je štela koncem leta 1465 knjig, učiteljska ročna knjižnica pa 655 del in 832 zvezkov.

Učencev je bilo v enajstih razredih 664; povprečno pride na razred torej 60 učencev, kar je za „belo“ Ljubljano — središče Slovenije — vsekako preveč. Zdravstveno stanje je bilo jako povoljno; umrl ni izmed učencev vse leto nobeden.

Što šola je bila združena tudi strokovna nadaljevalna šola za mehansko-tehniške obrti. V tej šoli je poučevalo 11 učnih oseb in 2 kateheta. Vseh vpisanih učencev je bilo med letom 209, koncem leta jih je ostalo še 180. Šola ima tri tečaje in je imela 8 razredov: tri I., tri II. in dva III. Šolski obisk je bil prav dovoljen; navzočih je bilo povprečno 91%, 93% pa je doseglo učni smoter. Pouk traja 7 mesecev, in sicer od 1. oktobra do 30. aprila.

Tudi trgovska gremialna nadaljevalna šola je bila na I. mestni petrazrednici. To šola je pohajala v šolskem letu 1909/10. 126 trgovskih vajencev; koncem leta jih je ostalo še 107. Razdeljeni so bili na tri letnike. Poučevalo se je od 1. oktobra do 30. junija, in sicer po esem ur na teden v naslednjih predmetih: 1. drugi deželni jezik, 2. računstvo, 3. trgovsko in menično znanstvo, 4. knjigovodstvo, 5. trgovska korespondenca in kontorska dela, 6. zemljepis, 7. lepomis, 8. prosti predmet: stenografija, strojepis, telovadba.

2. Letno poročilo II. mestne osemrazredne deške ljudske šole in strokovne nadaljevalne šole za stavbne obrti v Ljubljani.

Ta osemrazrednica ima sedem paralelek; hodilo je vanjo koncem šolskega leta 750 učencev. Povprečno pride na razred po 50 učencev. Poučevalo je 13 stalnih učiteljev 1 katehet, 2 pomožna učitelja in radovoljka. Šolska knjižnica je štela 690 zvezkov v 1271 izvodih; učiteljska knjižnica pa je imela 574 del v 806 zvezkih in 1203 izvodih.

Na tem zavodu je bila tudi strokovna obrtna nadaljevalna šola za stavbne obrti. Ob sklepu šol. leta je bilo na njej 180 učencev. Šola je obsegala pripravljajni tečaj in tri letnike. Zdravstveno stanje in šolski posel sta bila tudi na tej šoli jako ugodna; tudi na tej šoli ni vse leto umrl nobeden učenec.

3. Letno poročilo III. mestne deške ljudske šole na Erjavčevi cesti.

Ta petrazrednica je imela eno paralelko z 257 učenci; povprečno je prišlo na eno učno osebo 42 učencev. To pa zaradi tega, ker se nahaja šola v privatni hiši ter ima neprimerne majhne prostore, tako da ne more sprejeti več učencev v posamezne razrede.

Ob koncu leta so poučevali na tej šoli štirje definitivni učitelji, pomožni učitelj in pomožna učiteljica; poleg teh seveda tudi katehet.

Kronika prinaša kratek nekrolog o umrlem vrlem tovaršu Leopoldu Armiču. — Blag mu spomin!

Šolska knjižnica je imela 660, učiteljska pa 459 zvezkov.

4. Letno poročilo mestne slovenske 8-razredne dekliške ljudske šole pri Sv. Jakobu v

tana, pridite na naša prsa! Tu se ogrejte, tu nasrkajte novih moči za novi boj do zmage za naroda svobodo! Pridite vsi, in iz lica v lice se bomo poznali in naša radost bo brezkončna. 25 let boja je častita doba, in kdor je vztrajal v tej neenaki borbi, je junak.

Praznujmo torej 25 letnico svojega učiteljevanja letos v Novem mestu ob zborovanju našega skupnega parlamenta, naše „Zaveze“. „Zaveza“ reprezentuje zedinjeno Slovenijo v združenem učitelstvu; mi pa dokažimo, da smo, najsi en sam letnik — združeni, edini in zanesljivi borilci za nekdanje vzore — naše dične „Zaveze“ trden, nezrušen član.

Vse podrobnosti, ki bodo še potrebne, da nam ostane ta dan v prijetnem spominu, določimo pozneje, ko se snidemo in s prvimi pozdravi olajšamo dušo.

Tovariši abiturienti iz l. 1885.! V Novem mestu preštejemo svoje vrste! Na veselo snidenje!

Več tovarišev.

Pisarna odseka za reformo ljudske šole.

Prosimo dotičnike, ki imajo vprašalne pole že izpolnjene, pa nam jih še niso doposlali, da to store nemudoma. Jarše (Domžale), na željo smo poslali in upamo, da ste prejeli.

Iz devete dežele.

Te dni sem potoval po sorški dolini. Obiskal sem razne tovariše. Prilčno sem vstopil v neki vasi v Čitalnico. Tam sem našel na mizi več listov. Med temi so bili: „Soča“, „Slov. Narod“, „Edinost“, „Primorski list“, „Učit. Tov.“ in drugi.

Radoveden, kaj piše „Primorski list“, ga obračam na vse strani. Na prvi strani zagledam članek: „V. mednarodni Marijin kongres“. Pod člankom je podpisano R. — Iz njega sem posnel, da se je vršil 18. t. m. v Solnogradu „V. mednarodni Marijin kongres“. — Kongresa so se udeležili tudi Slovenci. Med temi škofi: dr. Sedej iz Gorice, Jeglič iz Ljubljane in dr. Napotnik iz Maribora.

Vršili so se različni govori. N. pr. škof dr. Napotnik je obravnaval tvarino: „V era Marije — naš vzor“; škof Jeglič: „Čednosti Marijine — njih podlaga — vir in njih medsebojna zveza“. Poleg tega se je oglasil goriški nadškof dr. Sedej in je govoril navzočim Slovincem, spominjajoč se razmer na Goriškem, rekši, da se spominja „iz skrbečega in potrtega srca nezasišnih škandalov, kijih provzročuje liberalno učiteljstvo na Goriškem ne kaznovano.“ — — —* („Primorski list“ od dne 21. julija t. l., št. 59.) — Prejel sem se za glavo ter motril to izjavo. Mislil sem, kje so ti „škandali“, ki jih provzročuje liberalno učiteljstvo po Goriškem — ne kaznovano? Morda je to fata morgana g. nadškofa dr. Sedeja. — Zato bi rad doznal o teh ne kaznovanih škandalih liberalnih učiteljev na Goriškem, ki so ostali ne kaznovani. Znam da se učiteljstvo na Goriškem zaveda svojih dolžnosti; zato ima ono glede tega sedaj besedo. Tedaj na dan z resnico!

Radovednež.

Madjarska propaganda na Hrvaškem.

V Osjeku izhajajoči madjarski list „Szlavoniar magyar ujsag“ se bavi v nekem svojem članku z madjarskimi šolami, ki jih vzdržujejo državne železnice na Hrvaškem. Po oficialni statistiki je na teh šolah 3584 otrok, in sicer v Osjeku 559, Zagrebu 449, Vinkovcih 430, Brodu 413, Našicah 391, Mitrovici 310, Dalju 246, Dumi 238, Indiji 223, Zemunu 202, Komorski Moravici 83 in v Pletnici 31. Na teh 12 šolah poučuje skoro 100 učnih oseb. Če upoštevamo še šole, ki jih vzdržuje madjarsko društvo „Julian“, tedaj lahko spoznamo, kako se na Hrvaškem in v Slavoniji hrvaška deca raznarojuje.

* Za tem stavkom so v „Primorskem listu“ štiri pomišljaji. Psa.

Šolske potrebščine na Češkem za leto 1911.

Češki deželni odbor je razpravljal v svoji seji dne 27. t. m. o proračunu za leto 1911. glede rednih šolskih potrebščin. — V proračunu je stavljenih 43.213.570 K, torej za 600.083 K več kakor leta 1910. — Za učiteljski penzijski fond je sprejeta v proračunu vsota 5.160.000 K, torej za 617.000 K več nego za leto 1910.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana združba z omejenim jamstvom.

Promet do konca junija K 155.703.89.

Naznanilo. Kdor želi od zadrage kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2.2.—1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Istrsko učiteljstvo proti klerikalizmu.

V sredo, 20. tm. se je vršilo v Narodnem Domu v Trstu glavno letno zborovanje istrsko-hrvaške učiteljske „Narodne Prosvjete“. Tega zborovanja se je udeležilo okolo 100 učiteljev in učiteljic iz raznih krajev hrvaške Istre. Prihiti so pa tudi nekateri slovenski učitelji, med njimi deželni poslanec tov. Valentič, ki je hrvaške kolege pozdravil v imenu slovenskega učiteljskega društva.

Zborovanje je otvoril in navzoče pozdravil predsednik učiteljskega društva tov. Bačič, zahvaljujoč se na toliki udeležbi in vsestranskem zanimanju za to prevažno stanovsko društvo.

Po tem pozdravu je prišlo velezanimivo letno poročilo, med katerim so se vnele živahne razprave. Zaradi nekega dopisa v reškem „Novem Listu“ in nekaterih drugih hrvaških novinah, v katerem se je napadlo istrske učitelje, češ, da so pristopili h katoliškemu društvu v Zagrebu, za kar da je baje delal odbor učiteljskega društva, se je vnela uprav burna debata.

K temu predmetu se je med drugimi prijavil k besedi tudi deželni poslanec istrski tov. Rajčič, ki je zborovalce s častno besedo zagotovil, da odbor učiteljskega društva ni nikdar deloval za pristop h katoliškemu društvu v Zagrebu, zakaj on kot odbornik bi bil moral o tem kaj vedeti. Tako kakor on o vsej tej insinaciji ne ve noben odbornik ničesar.

Zaradi te izjave tov. Rajčiča so se duhovci deloma pomirili in se je le obsodilo član-karja, v kolikor je dotični napadal učiteljski stan kot tak.

Tov. Rajčič je med občnim pritrditvjem nadalje izjavil, da ni res, kakor to namenoma trde (namreč klerikalni učitelji), da se hoče od strani učiteljskega ustanoviti v Istri novo politično strujo. Pač pa hočejo ravno oni — je nadaljeval govornik — ki to trde, uvesti v Istro klerikalizem, ki je od gotove strani naročen, edino z namenom, da bi napravili tam doli razdor med Slovani, a posebe še prepri in sovražstvo med učiteljstvom, kar bi bilo našim narodnim nasprotnikom dobrodošlo, da bi ribarili v motni vodi.

Ker se je od gotove strani predbacivalo, da delujejo nekateri učitelji proti veri, je govornik s sonornim glasom pozval navzoče, naj, kdor to ve, pokaže na onega učitelja ali učiteljico v Istri, ki deluje v smislu gornjega obdolženja, oziroma ki dela proti starim tradicijam.

Temu resnemu in moškemu pozivu se ni odzval nihče, pač pa so vsi navzoči ploskali in odobrvali ta energičen Rajčičev nastop na račun gotovih zakonitih obrekovalcev.

Nato je bil enoglasno sprejet predlog istega govornika, da se učiteljstvo Istre ne veže ne na levo nena-desno, pač pa da ostane zvesto svojem dosedanjemu programu: delati na skupno korist za tiranega naroda in učiteljskega stanu.

K besedi se je priglasil učitelj tov. Berkič, ki je govoril v radikalno-svobodomiseln-

narodnem smislu, energično pobijajoč gotove elemente, ki bi hoteli pod krinko „božjega imena“ zavesti med ljudstvo prepri in sovražstvo.

To zborovanje ni velezanimivo samo za učiteljski stan, temveč za vso slovensko-hrvaško javnost, ker je namreč prineslo na dan dokaze, da se brezdomovinski klerikalizem hoče poslužiti tudi istrskih učiteljev v dosego svojega nečednega namena, da bi zanesli prepri in sovražstvo med istrske Slovence, ki še danes ječe pod jarmom naših narodnih sovragov.

Gotove poikupljene korifeje so hotele tudi v to učiteljsko društvo zanesti razkol, a hvala treznosti in rodoljubju tega učiteljskega — ta brezsrčna nakana se jim ni posrečila. Soglasen učiteljski sklep je jasno dokazal, da bo učiteljstvo z vsemi močmi odbijalo importiranje klerikalizma in s tem razkola v Istro.

Klerikalne korifeje so že menile, da bodo zagospodarile nad prevažnim tem učiteljskim društvom, ali pogoreli so popolnoma. Klerikalna struja ni prišla niti v poštev in skrbelo se bo, da tudi nikdar na površje ne pride.

Istrsko učiteljstvo je poklicano, da dela v tem smislu.

Opomba uredništva: Prišlo je torej do tega, kar smo mi trdili že l. 1905. ob Zavezini skupščini v Pulju. Veseli nas, da je tako!

K zadnjim srednješolskim imenovanjem.

Od septembra 1909. do zadnjih imenovanj z dne 3. julija je bilo razpisanih 181 mest na srednjih šolah, kamor so lahko opravičeno kompetirali slovenski prosilci, izprašani za nemški in slovenski očni jezik. Na posamezne stroke se razdeli omenjeno število sledeče: klasična filologija 42, moderna filologija 59, zgodovina in zemljepisje 19, matematika in fizika 29, prirodopis 18, telovadba 5, risanje 9. Od vseh razpisov odpade na kranjske srednje šole 14 mest, in sicer na slovenske 8, na nemške pa 6.

V tem terminu je bilo jako mnogo slovenskih prosilcev in so nekateri med njimi prosili tudi za službe izven Kranjske. Posamezna imenovanja so prišla med časom (na Kranjskem 3 za nemško gimnazijo v Ljubljani); z imenovanjem od 3. julija pa se je zasedlo 99 med gori navedenimi mesti, in od teh pri nas na slovenskih zavodih 4, na nemških 4.

V celem je bilo 238 imenovanj, ki se razdele tako-le: 81 profesorjev je bilo premeščenih na lastno prošnjo (Slovenci 4; na I. državno gimnazijo v Ljubljani dr. Jos. Debevec z gimnazije v Kranju, Jos. Reisner in Fr. Vadnjal z gimnazije v Novem mestu, na II. državno gimnazijo v Ljubljani: dr. Janko Lokar z gimnazije v Novem mestu), 16 provizoričnih gimnazijskih učiteljev je dobilo definitivna mesta (Slovenec 0), 116 suplentov je dobilo definitivna mesta (Slovenci 3: Anton Detela na gimnaziji v Kranju za ravnatelj, K. Kunc na realki v Ljubljani za gimnazijo v Novem mestu, dr. Ad. Pečovnik na gimnaziji v Mariboru za ravnatelj), 25 suplentov je dobilo provizorično mesto (Slovenec 1: dr. Fr. Kotnik na gimnaziji v Celovcu).

Značilno za Kranjsko deželo je pri teh imenovanjih, da je bilo razpisanih za slabo uspevajoči in umetno vzdržani nemški gimnaziji v Kočevju in v Ljubljani kar pet definitivnih mest, imenovanih je pa bilo v tem času 9 tujih definitivnih oseb. Na nemški gimnaziji v Kočevju 2 klas. filologa, dr. J. Ettl, suplent iz Bielic, in Lud. Schmid, suplent iz Moravske Ostrave, obadva z izpitom iz leta 1909., in drugi zgodovinar dr. H. Gröbl, suplent iz Weidenaua, z izpitom iz leta 1909. Na nemški gimnaziji v Ljubljani dva klas. filologa (H. Podrasek, prov. učitelj ravno tam z izpitom leta 1909, in J. Lob, suplent iz Solnograda, z izpitom l. 1908), drugi germanist (S. Schöppel, prov. učitelj ravnotam, z izpitom l. 1909.), dva zgodovinarja (dr. O. Jaucker, profesor na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, in dr. A. Fiegel, suplent z Dunaja z izpitom l. 1907.) in prirodopisec (dr. J. Bischof, suplent ravnotam, z izpitom l. 1907.).

Dobro označuje sedanje razmere v deželi tudi dejstvo, da imata navedeni dve slabo uspevajoči in še nepopolni nemški gimnaziji že po dva definitivna zgodovinarja, stara in dobro obiskana novomeška gimnazija pa le enega.

Ako uvažujemo navedena dejstva in pa veliko število domačih suplentov, ki so ravno-tako avstrijski državljani in imajo svoj izpit prav pred isto komisijo, uvidevamo, da se jih mora polastiti malodušnost, ko vidijo, kako se celo v najozi domovini, kjer jim je tekla zibel, protežira tuji živelj, ki ima pred njimi samo to prednost, da je prepojen z nemškim duhom.

Letna poročila.

Došla so nam naslednja letna poročila:

1. Letno poročilo I. mestne petrazredne deške ljudske šole, strokovne nadaljevalne šole za mehansko-tehniške obrti in trgovske gremialne nadaljevalne šole v Ljubljani.

Iz tega letnega poročila posnemamo naslednje:

Šola je imela pet razredov s šestimi paralel-kami. Na njej je nastavljenih 10 definitivnih učiteljev, katehet in stalni suplent. Tov. Pavčiča, ki je bil imenovan nadomestnim učiteljem na c. kr. deški vadnici v Ljubljani, je nadomeščal tov. Stanko Cepuder. Šoli je bila pridružena tudi brezplačna pomožna učiteljica Angela Kokaljeva. Šolska knjižnica je štela koncem leta 1465 knjig, učiteljska ročna knjižnica pa 655 del in 832 zvezkov.

Učencev je bilo v enajstih razredih 664; povprečno pride na razred torej 60 učencev, kar je za „belo“ Ljubljano — središče Slovenije — vsekako preveč. Zdravstveno stanje je bilo jako povoljno; umrl ni izmed učencev vse leto nobeden.

S to šolo je bila združena tudi strokovna nadaljevalna šola za mehansko-tehniške obrti. V tej šoli je poučevalo 11 učnih oseb in 2 kateheta. Vseh vpisanih učencev je bilo med letom 209, koncem leta jih je ostalo še 180. Šola ima tri tečaje in je imela 8 razredov: tri I., tri II. in dva III. Šolski obisk je bil prav dovoljen; navzočih je bilo povprečno 91%, 93% pa je doseglo učni smoter. Pouk traja 7 mesecev, in sicer od 1. oktobra do 30. aprila.

Tudi trgovska gremialna nadaljevalna šola je bila na I. mestni petrazrednici. To šolo je pohajalo v šolskem letu 1909/10. 126 trgovskih vajencev; koncem leta jih je ostalo še 107. Razdeljeni so bili na tri letnike. Poučevalo se je od 1. oktobra do 30. junija, in sicer po esem ur na teden v naslednjih predmetih: 1. drugi deželni jezik, 2. računstvo, 3. trgovsko in menično znanstvo, 4. knjigovodstvo, 5. trgovska korespondenca in kontorska dela, 6. zemljepis, 7. lepomis, 8. prosti predmet: stenografija, strojepis, telovadba.

2. Letno poročilo II. mestne osemrazredne deške ljudske šole in strokovne nadaljevalne šole za stavbne obrti v Ljubljani.

Ta osemrazrednica ima sedem paralelek; hodilo je vanjo koncem šolskega leta 750 učencev. Povprečno pride na razred po 50 učencev. Poučevalo je 13 stalnih učiteljev 1 katehet, 2 pomožna učitelja in radovoljka. Šolska knjižnica je štela 690 zvezkov v 1271 izvodih; učiteljska knjižnica pa je imela 574 del v 806 zvezkih in 1203 izvodih.

Na tem zavodu je bila tudi strokovna obrtna nadaljevalna šola za stavbne obrti. Ob sklepu šol. leta je bilo na njej 180 učencev. Šola je obsegala pripravljajni tečaj in tri letnike. Zdravstveno stanje in šolski posel sta bila tudi na tej šoli jako ugodna; tudi na tej šoli ni vse leto umrl nobeden učenec.

3. Letno poročilo III. mestne deške ljudske šole na Erjavčevi cesti.

Ta petrazrednica je imela eno paralelko z 257 učenci; povprečno je prišlo na eno učno osebo 42 učencev. To pa zaradi tega, ker se nahaja šola v privatni hiši ter ima neprimerne majhne prostore, tako da ne more sprejeti več učencev v posamezne razrede.

Ob koncu leta so poučevali na tej šoli štirje definitivni učitelji, pomožni učitelj in pomožna učiteljica; poleg teh seveda tudi katehet.

Kronika prinaša kratek nekrolog o umrlem vrlem tovaršu Leopoldu Armiču. — Blag mu spomin!

Šolarska knjižnica je imela 660, učiteljska pa 459 zvezkov.

4. Letno poročilo mestne slovenske 8-razredne dekliške ljudske šole pri Sv. Jakobu v

Ljubljani. Ta kasarna nima nič manj kot 19 razredov z malo manj kakor 1000 učenkami (978). Mi smo in moramo biti iz vseh ozirov proti temu, da se natičijo v eno poslopje toliko otrok. Iz vseh delov mesta posejajo deklice to šolo, pa bi tudi v slučaju kake epidemije raznesle bolezen na vse strani. Če si pa predstavljamo kak potres ali kako drugo katastrofo med šolskim časom, potem pač ne vemo, kake bi bile posledice takega prenapolnjenja šolskega poslopja. Šola je sicer še nova in je bila prvotno moderno urejena, imela je telovadnico, sobo za žen. roč. dela, več kabinetov za učila, stanovanje za voditeljico i. t. d., a sedaj so morali škartirati vse te prostore in napravili so iz nje navadno kasarno. Mestna občina bo pač morala misliti na sezidanje še ene osemrazredne dekliške šole.

Na tej šoli je delovalo 24 učiteljic in 2 katehete. Izmed učiteljic je bilo 13 definitivnih, 9 pomožnih učiteljic in tri radovoljke. To je velik aparat, ki ga pa spretno vodi ravnateljica Maroutova. — Na en razred pride 51 učenk. Šolarska knjižnica šteje 1126 vezanih knjig, učiteljska pa 470 del v 549 zvezkih.

5. Jahresbericht der fünfklassigen städtischen deutschen Knaben-Volksschule in Laibach.

Ta šola obstoja že 25 let. V uvodu ima članek „Zum 25jährigen Bestande unserer Anstalt“. V njem opisuje vodstvo zgodovino tega zavoda. Prvi učitelj in vodja na njem je bil sedanji ravnatelj Božidar Valenta. Dne 16. septembra 1885. se je otvoril prvi razred v Mahrovi hiši. L. 1888/9 je postala šola dvo-razredna — 1890/1 trirazredna, 1891/2 štiri-razredna — 1895/6 petrazredna.

V letnem poročilu se vodstvo prav toplo spominja umrlega učitelja Avgusta Kleča.

Na tej šoli so delovali 4 def. učitelji, supletinja in katehet.

Šolarska knjižnica šteje 427 knjig, učiteljska pa 228 zvezkov in 63 snopičev.

Vseh učencev na šoli je bilo 142 učencev; med temi samo 84 Nemcev 43 Slovencev in 15 drugih. Povprečno pride na eno učeno osebo 18 učencev (na slov. I. mestni pa 60.) Avstrijska enakopravnost!

Pod 1, 2, 3, 4 in 5 navedena letna poročila je tiskala Učiteljska tiskarna.

6. Achtklassige städtische deutsche Mädchen-Volksschule in Laibach — Jahresbericht 1909—10.

Tudi ta šola obstoja že 25 let. Ustanovila se je l. 1885. s prvim razredom, potem se je sukcesivno razširjala in je postala 1900 že osemrazrednica. Sedaj ima 8 razredov in 2 paralelki. Na njej deluje 8 definitivnih učiteljic, 2 pomožni učiteljici in 2 volonterki.

Koncem leta je bilo na zavodu 312 — na en razred pride 31 učenk. (Pri sv. Jakobu 51.) Avstrijska enakopravnost! Šolarska knjižnica šteje 546 knjig, učiteljska pa 117 del v 127 knjigah in 203 zvezkih. — Letno poročilo je tiskano pri Bambergu.

7. Letno poročilo uršulinskih dekliških šol v Ljubljani — Jahresbericht der Ursulinen-Mädchenschulen in Laibach.

V uršulinskem samostanu v Ljubljani je bilo minulo šolsko leto 1909/10 šest učilnih zavodov s pravico javnosti, namreč: otroški vrtec, vnanja petrazredna ljudska šola in tri-razredna meščanska šola, notranja petrazredna ljudska šola (obenem vadnica), notranja tri-razredna meščanska šola in učiteljice.

Učiteljice so vse nune — le nekaj pomožnih učiteljic je posvetnih. Zunanja ljudska in meščanska šola sta slovenski. Prva ima 5 razredov s petimi paralelkami. Vseh učenk je bilo 423; na en razred pride 32 učenk. Meščanska ima tri razrede s 150 učenkami.

V notranji šoli se nahaja žensko učiteljske; to je imelo letos samo I. in III. letnik. Prvi letnik je imel 41 gojenk, tretji pa 34. Tudi tu vidimo, kako velik je naval žensk v učne zavode.

Notranja petrazredna vadnica je nemška, prav tako tudi notranja meščanska šola. Pohaja pa vadnico 40 Nemk, 180 Slovenk, 13 drugih. — Meščanska šola pa 82 Nemk, 277 Slovenk in 20 drugih. Številke govore in dajo misliti! To poročilo je tiskala „Zadružna tiskarna.“

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

Tovariši visokošolci, abiturienti in srednješolci!

Dne 6. in 7. t. m. zboruje vse napredno jugoslovansko učiteljstvo v Novem mestu. Sedaj je čas, da tudi mi skupno z učiteljstvom manifestiramo proti vnebovpijočim krivicam, ki se gode pri nas na šolskem polju. Stvar je gotovo jako važna tudi za nas, zato pa se udeležimo zborovanja kar v največjem številu! Manjkal ne bo nihče, vsaj od tovarišev z Dolenjske! — Kdor se misli udeležiti zborovanja, naj se prihlasi vsaj do 5. avgusta odboru Dolenjske podružnice „Prosvete“.

Odbor Dolenjske podružnice „Prosvete“.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev. Delegete sta slednjič prijavili sledeči društvi:

XXXIV. Badovljsko učiteljsko društvo: 112. Ana Božič, učiteljica v Kamni gorici; 113. Ivan Erbežnik, učitelj na Bledu; 114. Gustav Jensko, učitelj na Bledu; 115. Franc Jaklič, učitelj v Badovljici; 116a. Egidij Schiffer, učitelj na Jesenicah;

116b. Josip Pleničar, nadučitelj v Kropi. XXXV. Ptujsko učiteljsko društvo: 117. Josip Gorup, učitelj v Polensaku; 118. Marija Duller, učiteljica v Št. Vidu pri Ptuj;

Namestnik: 21. Franc Žihar, učitelj pri Sv. Lovrenču na Drav. polju.

V zadnjem izkazu je izostalo ime delegata Učiteljskega društva za konjiški okraj Matko Žgajner, nadučitelj pri Sv. Kunigundi in imena vseh treh namestnikov tega društva: Janko Čas, nadučitelj v Spitališču, Mirko Kožuh, šol. voditelj v Tepanjah in Marica Pavlič, učiteljica v Tepanjah.

Vseh delegatov je prijavljenih 120 in 24 namestnikov.

Na veselo in polnoštevno snižanje v Novem mestu.

Vodstvo Zaveze

L. Jelenc
predsednik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za Svetolenartski okraj zboruje dne 4. avgusta 1910 ob 11. uri dopoldne v šoli pri Sv. Rupertu v Sl. g. s sledečim vzporedom:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. „Šola bodi otrokom svetišče“; predava gđc. Šeligo.
4. „O važnosti življenjskega zavarovanja v učit. soc. oziru“; predava g. Ivan Gorup, generalni zastopnik „Prve Češke“ za življenje.
5. Poročilo zastopnika učiteljstva o njegovem delovanju v okr. šol. svetu.
6. Slučajnosti.
Nadeja se polnoštevne udeležbe.
Zborovanje se vrši le pri lepem vremenu.

I. E. Mavrič.
Učiteljsko društvo za ormoški okraj je zborovalo dne 7. julija t. l. ob mnogobrojni udeležbi pri Sv. Miklavžu. Vkljub že predpoldne dvomljivemu in popoldne jako slabemu vremenu je prišlo 23 udov ter nadučitelja soproga gospa Kosijeva iz Središča z dvema hčerškama in tovarišica Marija Lebarjeva iz Vel. Nedelje, ki je pristopila k društvu.

Zborovanje se je vršilo v šolskem poslopju, s katerega je v pozdrav vihrala slovenska zastava; v slovesno okrašeni zborovalni sobi pa je domači nadučitelj soproga Salamon še posebe vsem zborovalcem zaklical „Dobro došli!“ nglasajoč, da se pač malokdaj nameri Miklavževčanom — ki so še vedno v III. krajevnem razredu — prilika, pozdraviti toliko tovarišev, tovarišic in cenjenih gostov.

O konferenčnem vprašanju: „Kako se naj šolska mladina vzgaja k točnemu izpolnjevanju dolžnosti“ sta referirala tovariša Karbaš in Kosi; o referatu: „Kako je navajati otroke k samodelavnosti in samostojnosti v računanju“ je poročal tov. Kosi. Obema referentoma se je predsednik za njihov trud zahvalil. — Delegatom za letošnje glavno skupščino „Zaveze“ v Rudolfovem sta izvoljena tovariša Rob. Košar in Martin Salamon, namestnikom pa tovariš Milko Jerše.

Po zborovanju je bil skupni obed, kjer se je predsednik tov. Rajšp še enkrat zahvalil domačemu učiteljstvu za slovesni sprejem in za trud, ki ga je imelo s pripravi. Napravilo se je gostom, predsedniku, godovnjakom. Krčmarju g. Simoniču pa bodi izrečena še posebej zahvala za vsestransko zadovoljivo postrežbo, zadevajočo kakovost kakor tudi cene.

Goriško.

Tolminko učiteljsko društvo je zborovalo dne 29. junija v Cerknem. Ker je Cerkno

ob periferiji okraja, se je udeležilo zborovanja izvečine le učiteljstvo iz cerkljanskega sodnega okraja, iz sosednega tolminskega pa razen dveh odbornikov in enega odbornika le še ena koleginja.

Društveni predsednik otvori zborovanje, pozdravi navzoče, posebno novopristopivše članke, ki jih vzpodbuja k vzajemnemu in kolegialnemu delovanju v prosep učiteljstva in šole. Graja nadalje odsotnost nekotih kolegov iz Tolminskega, ki jim je bila pot v Cerkno predolga, ko pa je Cerkljanom morala biti ves čas društvenega obstoja pot v Tolmin, da, celo v Kobariid kratka. Spominja se tudi s sočutnimi besedami nedavno umrlega tovariša Kavsa.

Druga točka dnevnega reda je odpadla, ker se poročevalec ni udeležil zborovanja. Ravno tako je odpadlo poročilo učiteljskih zastopnikov, ker ni bilo nikogar, ki bi poročal — samo Cerkljanom. Res da nas ni bilo „kajt“, a spadamo vendar tudi pod zvok teh zastopnikov, ki nas menda ne smatrate manj vrednimi, kakor so hoteli trditi nekotni zborovalci. Tajniško poročilo se je vzelo na znanje. Ker je blagajnik v risarskem kurzu v Ljubljani, sklene zbor, da se njegovo poročilo prenese do prvega prihodnjega občnega zbora.

Delegati k zborovanju Zaveze so bili izvoljeni: Mozetič Ivanka, Ločniškar Fran, Mikuž Matko; namestnika: Perin Marica, Hmelak Pavla. V novi odbor so bili izvoljeni: Kenda, Mikuš, Satler, Perin, M. Jelinič; namestnika Hmelak in Ivančič Albert.

Ko je bilo sprejeto še nekaj važnejših predlogov, zaključil predsednik zborovanje.

Srednješolski vestnik.

**** Na avstrijskih srednjih šolah uvedejo strelne vaje!** Pričenši z jesenskim šolskim letom, uvedejo po vseh avstrijskih srednjih šolah, in sicer za dijake zadnjih dveh razredov, torej na gimnazijah za sedmo in osmošolce, na realkah pa za šesto in sedmo šolce strelne vaje pod nadzorstvom vojaških oblasti. Korno poveljstvo v Pragi se je že obrnilo na češki deželni šolski svet z vprašanjem, koliko dijakov bi prišlo v poštev, ker namerava že z jesenskim šolskim letom pričeti s poslovanjem tega pedagoškega unika. Vendar strelne vaje k sreči ne bodo oblikovane in k sreči za enkrat klasičacija odpade. Srečna, blazena Avstrija!

**** Iz srednješolske službe.** Profesorji: dr. Alfonz Levičnik in dr. Jauker v Ljubljani, dr. Josip Debevec v Kranju in Ivan Masej v Novem mestu so pomaknjeni s 1. oktobrom 1910 v osmi činovni razred. Profesor na mornariški akademiji v Reki postane dne 1. septembra profesor ljubljanske realke Friderik Juvančič z dohodki osmega činovnega razreda.

**** Opozarjamo matematike** na izpraznjeno mesto za matematiko in fiziko na goriški državni gimnaziji. Določilo se je izredno kratek rok za oddajo prošnje! Dolžnost dež. šol. sveta goriškega je, da poskrbi, da se v predstojećem slučaju ne zgodi domačim že dolgo izprašanim prosilec, ki jih imamo v izobilju, vedno in vedno se ponavljajoča krivica zapostavljanja napram tujerodnim prosilec, ki deželnih jezikov sploh ne poznajo. Ako ne dobe domačini na svojih tleh kruha, kam pa naj ga gredo iskati!

**** Reaktiviran hrvatski profesor.** Profesor realne gimnazije v Osieku, J. K. Švrljuga, je bil pred dvema letoma pod Rauchom umirovljen, ker se ni bal odkrito kazati svojega opozicijskega mišljenja, in je na to prevzel uredništvo „Narodne Obrane“. Kakor sedaj hrvaški listi javljajo bo profesor Švrljuga reaktiviran in bo zaradi tega odstopil od uredništva „Narodne Obrane“. Profesor Švrljuga se je udeležil vseslovenskega časnikarskega kongresa v Sofiji.

**** V pokoj je stopil šolski svetnik** Gustav Novak v Gorici.

**** Zasebno laško gimnazijo v Gorici** otvorijo prihodnje šolsko leto. Vlada je storila že vse v to potrebne korake. — Čujemo, da utegne biti tudi slovenska otvorjena ob tem času.

**** Umrli je v Ljubljani gimnazijski profesor g. Ivan Ozmeec.**

Književnost in umetnost.

Popotnik objavlja v 7. šte. to-le vsebino: 1. Dr. Fran Ilešič: Šestdesetletnica predsednika „Slovenske Šolske Matice“, g. Henrika Schreinerja. — 2. Pavel Flerič: M. Lichtenwallner in mi. — 3. Pavel Flerič: Nekaj o šolski higijeni. — 4. Dr. Iv. Lah: Šolstvo za časa reformacije na Slovenskem. — 5. Iv. Franke: O varstvu umetniških, historičnih in prirodnih spomenikov. — 6. Književna poročila. — 7. Razgled: Časopisni vpogled. — Letošnja šolska poročila. — Šolske in učiteljske vesti. — Višešolski vestnik. — Razne vesti. — Mala poročila. — Toplo priporočamo!

Zgodovinske učne slike za višjo stopnjo ljudskih šol. Priredil Fran Marolt, učitelj na III. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani. — Cena 2 K, po pošti 2 K 20 h. — V Ljubljani, 1910. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. — To je naslov lepi

knjigi, ki je ravno kar izšla. Knjigo lahko rabijo tovariši in tovarišice po vseh slovenskih pokrajinah. Njena vsebina in zunanost jo najtopleje priporočata. Tako tudi mi, pridržujoč si oceno za pozneje.

Politiški pregled.

*** Cesar noče slavnosti.** Cesarjev telesni adjutant je dejal, da je cesar odločno izjavil, da ob priliki osemdesetletnice pod nobenim pogojem ne trpi nobenih slavnosti. Vse naj se porabi v dobrodelne namene.

*** Jesensko zasedanje avstrijskega parlamenta.** „Poljska koresp.“ je priobčila izjavo nekega odličnega politika: Od odgođenja našega parlamenta je preteklo šele malo časa in vendar se da že iz pogovorov z vodji različnih strank konstatirati, da presoja položaj v veliko milejših barvah ko začetkom tega meseca. To ne velja samo glede Poljakov, ki bodo šele koncem avgusta ali septembra po dogovoru z Bienenrothom glede prekopov določili svojo taktiko, to velja tudi glede krščanskih socialcev in nemških nacionalcev; upati je, da se bo s pomočjo te ali one manjše skupine dalo dobiti jeseni zopet večino za najpotrebnejša dela. Jasno je, da bi nič ne koristile nove volitve brez reforme poslovnika, zato ne misli niti Bienenroth niti kdo drugi na razpust parlamenta.

*** Socialno-demokratski strankarski shod na Nemškem.** Letošnji strankarski shod socialne demokracije na Nemškem zboruje v Magdeburgu. Shod se otvori 18. avgusta.

*** Svetovni mirovni kongres** zboruje letos v Stockholmu od 1. do 5. avgusta. Med predavanji je oglašeni več takih, ki zbujajo vseobče zanimanje. Govorila bosta med drugim švicarski minister Gobat in profesor Oswalt-Leipzig, ki sta bila že odlikovana z Nobelovo nagrado; predavanji sta prigrasila tudi Lev Tolstoj, ki pride, če le mogoče osebno, in pa Ellen Keyeva.

Kranjske vesti.

—r— **Zahvala.** Podpisani se v imenu ubožcev šolarčev najiskrenejše zahvaljuje za velikodušni dar 14 K, katerega so v spomin blagopokojnega ljubitelja in dobrotnika šolske mladine predsednika kr. šol. sveta, gospoda Jakoba Kordiša, njegovi prijatelji iz Sodražice po pogrebu v gostilni g. Franca Rusa zbrali in podpisane izročili. — Ubožna šolska mladina je izgubila z njim svojega največjega dobrotnika, učiteljstvo pa svojega najboljšega prijatelja in vnetega zaščitnika. — Slava njegovemu spominu, pokoj njegovi plemeniti duši!

Vodstvo petrazredne ljudske šole v Loškem potoku, dne 21. julija 1910.

Ferdo Wigele,
nadaučitelj.

—r— **Obrtno-nadaljevalna šola.** Deželni odbor je sklenil, da skliče te počitnice posvet, kako urediti gospodarstvo obrtno-nadaljevalnih šol. Določiti treba potrebščine in poskrbeti za pokritje stroškov.

—r— **Priznanje.** Nadučitelj Ivan Pokorn v Horjulu je dobil za zvesto 40-letno službovanje častno svetinjo.

—r— **Gospodinski tečaj v Šmilhelu** pri Novem mestu otvori kranjski deželni odbor s 1. oktobrom 1910 v samostanu šolskih sester.

—r— **„Naše ljudstvo zna ceniti tiste učitelje, ki se oklepajo S. L. S. in jim je hvaležno.“** Tako se je reklo pri ustanovitvi 7. podružnice Slovske Zveze na Vrhniki. Torej tedaj ste le prišli na dan, zakaj pravzaprav tako čislajo in cenijo naše Slovske. Zato torej, ker se oklepajo S. L. S.! In ljudstvo jim ni hvaležno za njih delo v šoli kot učiteljem, temveč zato, ker se oklepajo S. L. S. — Dobro ste govorili!

—r— **„Kotiček za pridne učence“,** ki je o njem K. Simon govoril na zborovanju Sl. Zv. na Vrhniki, je plagiat zopet iz drugega kotička. Mi se le čudimo doslednosti v kopiranju pri „Sl. Zvezi“. — Da so ti ljudje vedno tako „izvirni“! Pač zaradi velikih zmognosti! Če Simon hoče, mu povemo, odkod je njegova kopija.

—r— **Dasi smo prejeli** še dokaj interesantnosti iz ustanovitve 7. podružnice Sl. Zveze, vendar se nam zdi škoda prostora in nočemo greniti sladkih uric našim Slovskejem. Naj žive v blaženi domišljiji!

—r— **Ravnika v škripih.** Ravnika, bogatemu hlapeu Jerneju, ki je glasoval proti regulaciji učiteljskih plač, je sedaj na razpolago Šiška in Krško. Če pa gre iz Trnovega v Šiško ali Krško, mora odločiti mandati. — Ni nam znano, kako se odloči. Pravijo, da pride v Šiško Lavtižar izpod Šmarne gore, v Krško po Stiansy, torej ostane Ravnika s svojim mandatom vred v Trnovem. Preveč je že kljunov in premalo žlic. Kaj šele bo?! Še stegli se bodo med seboj!

—r— **P. t. članom „Slov. Sol. Matice“** v Ljubljanski okolici naznanjam, da sem po svoji premostitvi na periferijo okraja odložil poverjenišvo „Slov. Sol. Matice“. Zato nisem sprejemal čla-